

Využití fondů EU v oblasti kultury v Opolském vojvodství - příklad Regionálního operačního programu Opolského vojvodství a Programu obnovy venkova

dr Laura Płatkowska-Prokopczyk

Materiály byly vypracovány v rámci projektu: CZ.11.3.119/0.0/0.0/16_013/0001981 „Rozvoj kompetencí a zlepšení uplatnitelnosti vysokoškolských studentů na trhu práce v oblasti služeb veřejného sektoru“

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR v rámci programu INTERREG V-A Česká republika – Polsko prostřednictvím Fondu mikroprojektů 2014 - 2020 v Euroregionu Silesia

Úvod

Kulturu lze vnímat jako páku sociálního rozvoje ve velmi rozmanitých dimenzích - od budování kompetencí, přes vytváření místních vazeb a podporu formování subjektivní identity, konče vytvářením sociální soudržnosti.

Kultura tvoří lidskou subjektivitu, rozvíjí identitu, otevřenost, formuje postoje ke spolupráci a spouští kreativitu, uvolňuje rezervy, bez nichž je obtížné dosáhnout kýženého rozvoje a přejít od příslovečného subdodavatele ke tvůrci a koordinátorovi nových řešení, nápadů a produktů.

Úvod

Takto prezentovanou kulturu nelze vnímat pouze z pohledu nákladů, ale jako **investici**.

Podstatným rysem takového nového přístupu je orientace kultury na dosažení často nevyčíslitelných nebo neměřitelných cílů. Klíčovým se proto stává stanovování měkkých cílů. Umožňují také vytváření veřejného prostoru a odpovídajících postojů k němu, jakož i integraci místní komunity a budování její identity.

Zdroje financování kultury

1. Vládní podpora - aby kulturní instituce a umělci mohli získat vládní podporu, musí prokázat, že jejich aktivity splňují kvalitativní a kvantitativní standardy stanovené politiky a vládními agenturami; jsou rovněž odpovědní za své činy.
2. Tržní financování - kulturní instituce a umělci mohou alternativně prodávat své práce na trhu, také sponzorským společnostem; v tomto typu uspořádání existuje princip „něco za něco“, proto úkolem kulturních institucí je poskytnout produkt, za který je druhá strana připravena zaplatit.
3. Financování třetí sférou - kulturní instituce mohou také získávat finanční prostředky prostřednictvím darů od jednotlivců a soukromých institucí; tyto dary mohou mít peněžní formu, formu práce nebo času věnovaného těmto institucím.

Příklad využití zdrojů financování z ROP OV na realizaci vzdělávacího projektu „Ochrana čmeláků a souvisejících s nimi lokalit a podpora sociálních postojů ve prospěch ochrany biodiverzity v Opolském vojvodství“

Strategie rozvoje cestovního ruchu v Opolském vojvodství do roku 2020 popisuje Opolské vojvodství jako atraktivní a rozmanitý region z hlediska přírodních, krajinných a kulturních zdrojů s rozmanitou kulturní a turistickou nabídkou, který je však zároveň ohrožen mnoha faktory.

Nízké povědomí veřejnosti o rizicích souvisejících se zachováním nebo udržováním současné biologické rozmanitosti vynutilo vyvinutí veškerého úsilí k jejímu zvýšení a propagaci proekologického chování.

V rámci projektu byla přijata opatření ke zlepšení stavu a ochrany biodiverzity v Opolském vojvodství, se zvláštním důrazem na zvýšení úrovně ekologického povědomí spolu s propagací proekologického chování, také prostřednictvím široké škály vzdělávacích a informačních aktivit .

Úkoly realizované v rámci projektu

Realizátor úkolu	Název a popis úkolu
Muzeum opolského venkova Divadlo J. Kochanowského	I. – modernizace (revitalizace a renovace) tří historických budov Muzea opolského venkova (chata z Wichrowa - „Wachtyrka“, chata z Dąbrówki Dolnej - „Vlna“, chata z Karmonek Nowych) pro potřeby vytvoření základny ekologického vzdělávání, přizpůsobení budovy Divadla. J. Kochanowského potřebám zdravotně postižených osob účastnících se projektu
Muzeum opolského venkova	II. – inventarizace a vypracování koncepce modelového rozvoje zeleně v souladu s tradicí starého květnatého opolského venkova, včetně návrhu pečovatelských prací, řezání a nové výsadby pro vzdělávací účely, což představuje vhodnou potravinovou základnu pro čmeláky a jiný užitečný hmyz
Muzeum opolského venkova	III. – vytváření modelových forem rozvoje zelených ploch tradičního opolského venkova přívětivých užitečnému hmyzu, zejména čmelákům, v souladu s rozvinutou koncepcí, včetně ukázky, tradičního chovu zvířat, vytváření tradičních domácích zahrad, polí a stromů
	IV. – činnosti v oblasti environmentální výchovy
Muzeum opolského venkova Divadlo J. Kochanowského Opolská filharmonie Opolské vojvodství	IV.I. – venkovní akce v Muzeu opolského venkova, tzv ekologický piknik u příležitosti Mezinárodního dne Země, organizovaný dvakrát: na začátku a na konci projektu
Muzeum opolského venkova	IV.II. – ekologické workshopy v Muzeu opolského venkova zabývající se ochranou čmeláků a jiného užitečného hmyzu. Třídy jsou plánovány na téma popularizace znalostí o čmelácích, včetně hrozeb a role, kterou hrají v prostředí; přístupná a praktická forma kurzů, během nichž budou účastníci mimo jiné stavět domy pro čmeláky, což usnadní rozvoj proekologických postojů k chráněným druhům
Divadlo J. Kochanowského	IV.III. – prezentace v Divadle J. Kochanowského, vzdělávací a ekologická podívaná, vytvořená speciálně pro účely projektu na základě románu Jamese Herriota s názvem „Všechna stvoření, velká i malá“; děj hry se bude odehrávat v opolské vesnici, kde se zachovaly cenné přírodní a krajinné hodnoty
Opolská filharmonie	IV.IV. – ekologické workshopy v Opolské filharmonii, během nichž se účastníci seznámí s možnostmi využití prvků okolní přírody ve výrobě hudebních nástrojů; třídy předpokládají interakci s účastníky, díky čemuž bude téma biodiverzity opolského regionu přístupnější
Opolské vojvodství	IV.V. – pořádání fotografické soutěže „Z letu čmeláka“, jejímž cílem je ukázat přírodní bohatství prostředí spojené se životem čmeláků a jiného užitečného hmyzu. Soutěž bude doprovázena výstavou prací účastníků
Muzeum opolského venkova Opolské vojvodství	IV.VI. – organizace soutěže o nejkrásnější tradiční květinové aranžmá domácích zahrad ve venkovských oblastech přispívající k ochraně čmeláků a jiného užitečného hmyzu

Úkoly realizované v rámci projektu pokrač.

Realizátor úkolu	Název a popis úkolu
Muzeum opolského venkova	IV.VII. – vypracování a vydání soutěžního alba představujícího tradiční úpravy zahrádek na opolské vesnici napomáhajících ochraně čmeláků a jiného užitečného hmyzu
Muzeum opolského venkova	IV.VIII. – vzdělávací semináře pro obyvatele pěti vybraných vesnic v Opolském vojvodství, zaměřené na obnovení květnatého charakteru vesnice, upřednostnění ochrany čmeláků a jiného užitečného hmyzu seznámením účastníků s tradiční úpravou domácích zahrad a vysázení tradičních druhů rostlin a jejich požadavků (příprava informačního letáku)
Opolská filharmonie	IV.IX. – vzdělávací a ekologický terénní běh v opolské oblasti „Let čmeláka“
Opolské vojvodství	IV.X. – vypracování a publikace vzdělávacích materiálů pro účastníky projektových aktivit
Opolské vojvodství	IV.XI. – výroba filmu o ochraně čmeláků, popularizace tématu ochrany užitečného hmyzu a podpora sociálních postojů ve prospěch ochrany biodiverzity
Opolské vojvodství	V. – propagace projektu, včetně informační kampaně o aktivitách projektu v médiích (tisk, rozhlas, internet), vypracování a publikace propagačních materiálů
Opolská filharmonie Divadlo J. Kochanowského	VI. – koordinátoři obsahu
Muzeum opolského venkova Opolská filharmonie Divadlo J. Kochanowského Opolské vojvodství	VII.– projektový management
Opolská filharmonie	samostatný náklad - úkol: příprava projektové dokumentace

Příklad využití zdrojů financování z ROP OV v realizaci vzdělávacího projektu „Ochrana čmeláků a souvisejících s nimi lokalit a podpora sociálních postojů ve prospěch ochrany biodiverzity v Opolském vojvodství“

Na základě třeba tohoto příkladu lze konstatovat, že byly provedeny rozsáhlé vzdělávací kampaně pro potřeby regionu, se zapojením kulturních institucí. Získání pozitivních výsledků tohoto procesu však záviselo mimo jiné na využití potenciálu tvůrců a animátorů kultury, využívání informačních a komunikačních technologií v oblasti kultury.

V návaznosti na strategii rozvoje Opolského vojvodství nicméně je třeba uvést, že kulturní instituce jako: Opolská filharmonie, Divadlo J. Kochanowského a Muzeum opolského venkova nebyly dostatečně podporovány, a proto nebyl jejich potenciál využit k vytvoření optimálních podmínek pro uspokojení vzdělávacích potřeb společnosti a příspěvek k rozvoji environmentální výchovy v regionu byl nedostatečný.

Příklad využití podpory z Programu obnovy venkova - výsledky dotazníkového šetření provedeného mezi vedoucími programu

Názory na omezené zdroje sociálního kapitálu v Polsku jsou zcela běžné. Zejména venkov je často označován jako místo se slabší úrovní organizace obyvatel. Proto je nutné přejít k větší aktivaci místních komunit, vytváření sociálních organizací pro řešení jejich problémů. Efektivní provádění rozvojových programů, jako je Program obnovy venkova, který má v této oblasti zvláštní význam, může znamenat velkou podporu při zavádění těchto změn, protože místní komunita je nejen adresátem, ale především iniciátorem prováděné činnosti.

První regionální program obnovy vesnic byl zahájen v Opolském vojvodství před více než 20 lety. Během této doby bylo nashromážděno dostatečné množství zkušeností k vyvození závěrů o tom, jaké výhody implementace tohoto programu přinesla, v čem fungoval a v jakých oblastech vyžaduje změny.

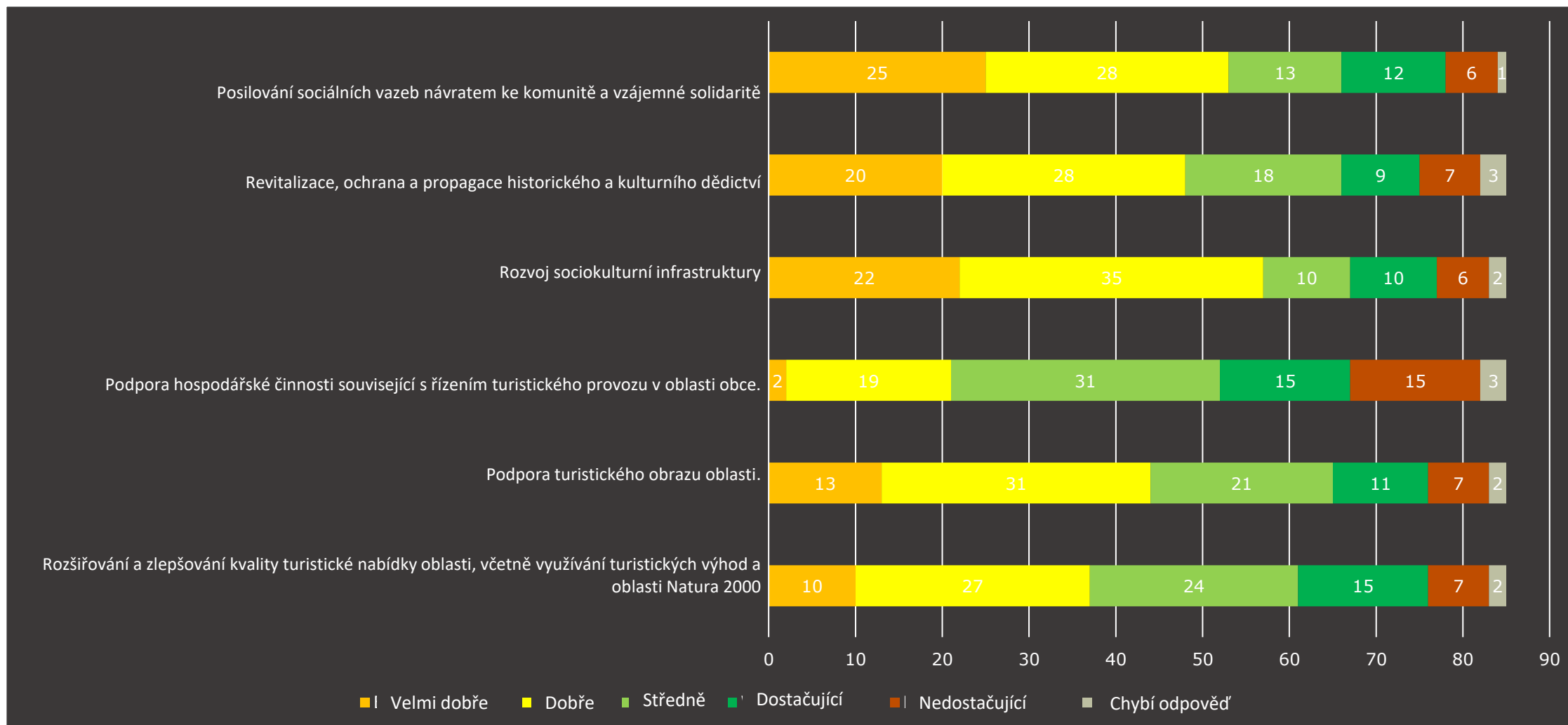

Příklad využití podpory z Programu obnovy venkova - výsledky dotazníkového šetření provedeného mezi vedoucími programu

Prezentovaný výzkum byl proveden mezi vedoucími místních akčních skupin v rámci Programu obnovy venkova působících v Opolském vojvodství. Opírá se o model obnovy vesnice šířený R. Wilczyńským, jehož jednou z klíčových oblastí je možnost vytváření a využívání kulturní nabídky. Je to zároveň jedna z nehmotných podmínek, které tvoří kvalitu života.

Výzkumný vzorek zahrnoval 72 z více než 700 obcí/solectví (stav do roku 2013: 703 obcí/solectví) účastnících se programu, což je asi 10%. Při výzkumu byla použita metoda elektronického dotazníku sestaveného z 30 otázek.

Diagram 1. Vliv POV na jednotlivé prvky fungování venkova

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu.

Graf 2. Hodnocení oblastí, kde by mohlo dojít k přínosu pro venkovskou společnost v důsledku implementace POV

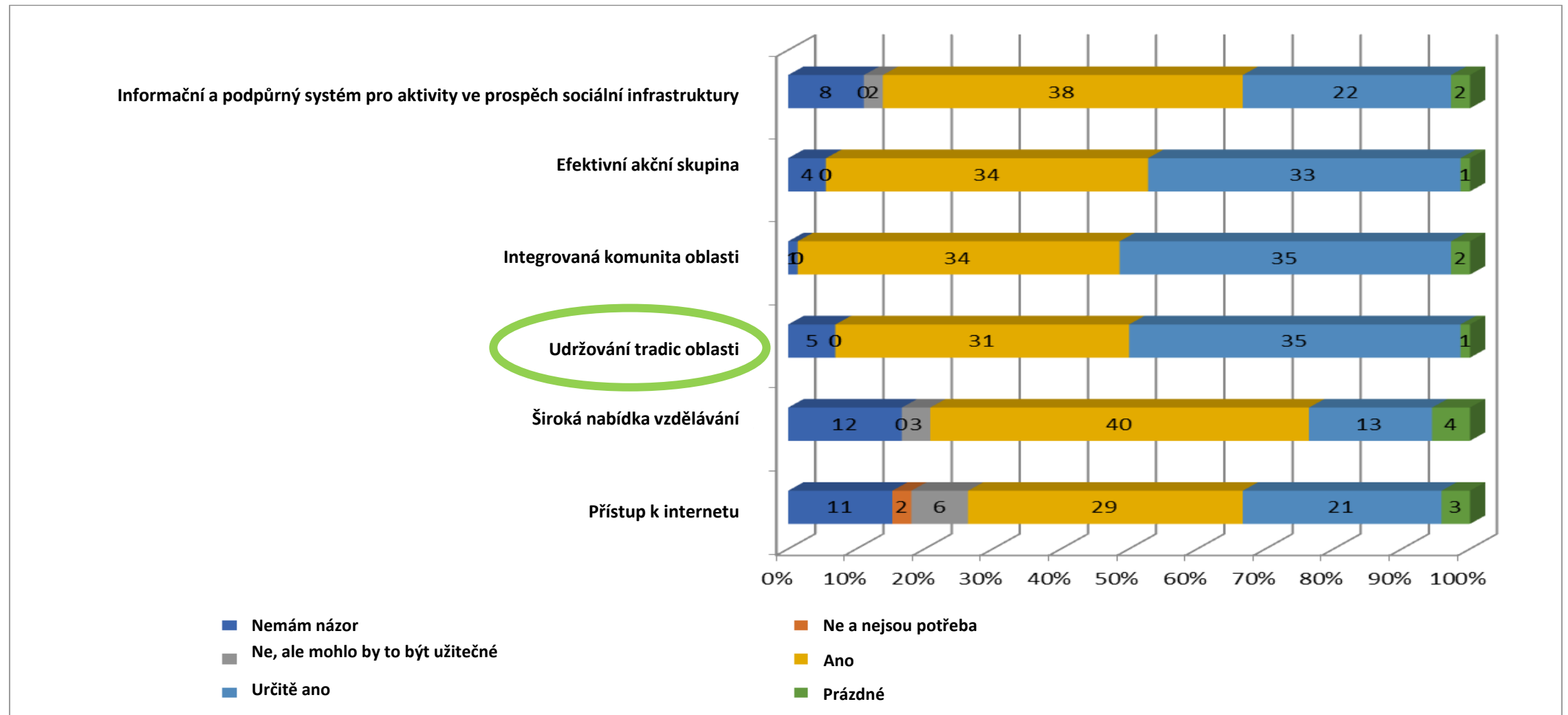
Zdroj: Vlastní zpracování na základě výzkumu.

Graf 3. Hodnocení oblastí, kde by mohlo dojít k přínosu pro OBEC v důsledku implementace POV

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výzkumu.

Graf 4. Činnosti, které by mohly posílit smysl pro sociální pouto a tok znalostí

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výzkumu.

Závěry

V kulturním kontextu lze vyvodit závěr, že ve venkovských oblastech Opolského vojvodství :

- došlo k posílení pocitu sociálních vazeb a toku znalostí, integraci venkovské komunity a zvýšení pocitu identity v místním společenství,
- udržování tradic spolu s integrací komunity byla označena jako důležitý faktor podporující řešení místních problémů,
- sociální kapitál a pěstování kulturního dědictví mají klíčový význam pro fungování a rozvoj místních komunit.